

Evanjelium z 22. decembra 2019

4. adventná nedeľa - Rok A - Matúš 1, 18 - 24

Prepis komentára biblistu Fernanda Armelliniho, nerevidovaný autorom

Takto sa narodil Ježiš Kristus: jeho matka Mária, zasnúbená s Jozefom, otehotnela z Ducha Svätého skôr, ako spolu začali žiť. Jozef, jej manžel, pretože bol spravodlivý muž a nechcel ju verejne obviňovať, pomyslel si, že ju tajne zavrhnú.

Ale kým o tom uvažoval, hľa, zjavil sa mu vo sne Pánov anjel a povedal: "Jozef, syn Dávidov, neboj sa vziať so sebou Máriu, svoju manželku. Lebo dieťa, ktoré sa v nej narodí, je z Ducha Svätého a porodí syna a dáš mu meno Ježiš, lebo on zachráni svoj ľud od jeho hriechov.

To všetko sa stalo preto, aby sa naplnilo to, čo Pán povedal prostredníctvom proroka: "Hľa, panna počne a porodí syna, ktorému dajú meno Emanuel", čo znamená "Boh s nami".

Keď sa Jozef prebudil zo spánku, urobil, ako mu prikázal Pánov anjel, a vzal so sebou svoju nevestu.

Keď počujeme o zvestovaní Ježišovho narodenia, okamžite myslíme na zvestovanie, ktoré Márii povedal archanjel Gabriel.

Dnes nám v úryvku z evanjelia nie je predstavené zvestovanie Márii, ale zvestovanie Jozefovi, o ktorom nám rozpráva evanjelista Matúš.

Pri počúvaní a čítaní týchto dvoch príbehov máme vždy tendenciu klásť otázky, pretože by sme sa tiež radi dozvedeli viac o tom, čo sa stalo, a chceli by sme presne vedieť, ako sa udalosti odohrali.

Aby sme uspokojili svoju oprávnenú zvedavosť, sme vždy v pokušení spojiť tieto dve správy, akoby to boli správy dvoch novinárov, v ktorých jeden dopĺňa informácie druhého; urobili by sme vážnu chybu, pretože dvaja evanjelisti nenapísali dve stránky kroniky, ale dve stránky teológie.

Ich cieľom nie je poskytnúť nám podrobné informácie o tom, ako sa udalosti vyvíjali, to sa nikdy nedozvieme, evanjelisti nám chcú povedať, kto je synom Márie, Jozefovej manželky.

Je to veľmi dôležité, pretože náš život závisí od toho, či vieme, kto je tento Ježiš Nazaretský, akého človeka nám navrhuje a aký zmysel má život tých, ktorí nasledujú jeho návrh... to je pre náš život rozhodujúce!

Aby sme pochopili posolstvo, ktoré nám Matúš v dnešnom úryvku chce odovzdať, musíme mať na pamäti, čo očakával izraelský ľud. Takmer desať storočí pred Kristom prorok Nátan prisľúbil Dávidovi, ktorý už bol v pokročilom veku, že jeho dynastia bude trvať večne, a povedal mu, že Hospodin dá jeho synovi univerzálne, večné kráľovstvo, ktoré nikdy nezanikne.

Proroci počas stáročí vždy udržiavali v Izraeli živé očakávanie tohto Dávidovho syna.

V najtemnejších chvíľach svojich dejín vždy dúfali, že Pán jedného dňa pošle Mesiáša, ktorý radikálne zmení dejiny svojho ľudu a sveta.

V Ježišovej dobe všetci netrpezlivo očakávali tohto Mesiáša, aj preto, že sa veci nevyvíjali dobre, ale rôzne skupiny, rôzne filozofie, ako sa nazývali, si ho predstavovali úplne inak, napríklad saduceji, to boli kňazi chrámu, bohatí, očakávali kňaza, ktorý bude dokonale vykonávať chrámový kult, obnoví ho k lepšiemu; farizeji, ktorých všetci dobre poznáme, hovorili, že Mesiáš bude prísne dodržiavať Tóru a bude veľmi dobre rozlišovať medzi dobrými a zlými, medzi tými, ktorí zachovávajú Boží zákon, a tými, ktorí ho odmietajú, a samozrejme, bude očisťovať; Esejci mali niektoré z myšlienok Krstiteľa, hovorili, že Mesiáš dá zmiznúť zlým, deťom temnoty, a bude vodcom detí svetla; potom tu boli zelóti, tí, ktorí chceli oslobodiť svoj národ spod rímskej moci, pre nich bol Mesiáš bojovník, akým bol Dávid, a to bol Mesiáš, ktorého čakali.

Všetci budú prekvapení, dokonca aj Krstiteľ, pretože Ježiš nebude zodpovedať žiadnemu z očakávaných Mesiášov, bude Božím prekvapením.

Odmietne násilie, nebude pestovať politické ambície, v žiadnom prípade nebude katom, ako ohlasovali farizeji, ani kňazom kultu, ktorý praktizovali saduceji v chráme, skôr očistí chrám, toto nebude náboženstvo, vzťah, ktorý chce mať Boh so svojím ľudom.

Matúš, autor, ktorému sa pripisuje toto evanjelium, sledoval Ježiša Nazaretského počas jeho verejného života tri roky, a keď píše svoje evanjelium, pozná všetko, čo sa stalo, všetko zjavenie, ktoré Ježiš prišiel priniesť svetu, vie, čo učil, vie, čo navrhol ako človek, jeho život, vie, že v očiach sveta skončil zle, ale zažil aj Veľkú noc.

Vo svojom rozprávaní o zvestovaní Jozefovi už má na mysli celý príbeh Ježišovho života.

Vypočujme si, ako sa nám toto zvestovanie predstavuje:

Takto sa narodil Ježiš Kristus: jeho matka Mária, zasnúbená s Jozefom, otehotnela z Ducha Svätého skôr, ako spolu začali žiť. Jozef, jej manžel, pretože bol spravodlivý muž a nechcel ju verejne obviňovať, pomyslel si, že ju tajne zavrhne.

V Ježišových časoch sa manželstvo uzatváralo v dvoch fázach, prvá fáza qiddušin alebo erusin bola formálnou výmenou súhlasov, bola to zmluva, ktorá sa uzatvárala medzi dvoma manželmi pred ich rodičmi a dvoma svedkami, stanovilo sa veno nazývané mohar a toto vyjednávanie mohlo zvyčajne trvať až niekoľko dní.

Na konci tohto vyjednávania išli novomanželia pod stan.

"huppa" a tam sa podpísala manželská zmluva, slávna "ketuba", a na konci toho všetkého muž vzal "talit", modlitebný šál, položil ho neveste na hlavu a povedal: "teraz si moja žena" a nevesta odpovedala: "a ty si môj manžel". Od tej chvíle boli manželia, ale nestáhovali sa k sebe hneď, zvyčajne nechali uplynúť rok.

Z akého dôvodu?

Jednak preto, že boli mladí, dievča malo zvyčajne okolo 13 rokov a chlapec 16-17 rokov, takže bolo vhodné, aby ešte trochu dozreli, a potom tu bol aj ďalší dôvod, bol to čas, keď sa obe rodiny mali trochu lepšie spoznať, pretože ak by si nerozumeli, v páre by vznikli problémy, a ak by boli vážne, bolo by lepšie, keby sa pár rozišiel skôr, než by do toho boli zapojené deti.

Po uplynutí tohto roka čakania sa usporiadala veľká slávnosť nazývaná "nissuin", nevesta sa presťahovala do domu ženícha a začali spolu žiť.

Počas tohto obdobia Mária otehotnela z Ducha Svätého.

Duch v tomto príbehu nepredstavuje mužský prvok, veď v hebrejčine "ruah" je ženského rodu a "pneuma" v gréčtine je stredného rodu, teda nič mužského; je to božská tvorivá sila, ktorú nachádzame v *knihe Genezis* na počiatku sveta, keď sa Duch Stvoriteľ vznášal nad vodami, Duch, Sila, Božský tvorivý dych.

Ako je možné, že Lukáš aj Matúš zdôrazňujú, že k Ježišovmu počatiu nedošlo zásahom ľudského otca?

Obaja evanjelisti na tom trvajú.

Aby sme to pochopili, musíme mať na pamäti semitskú kultúru, potom pochopíme posolstvo tohto rozhodnutia, ktoré Boh musel urobiť, aby sa v Máriinom lone zrodil Boží syn.

V hebrejčine neexistuje výraz "rodičia", dnes používame "horim", ale v Biblii toto slovo nie je, pretože rodič bol len jeden, nie dvaja!

Otec bol rodič!

Verilo sa, že matka je akousi inkubátorkou, ktorá vo svojom lone pestuje manželovo dieťa, ale nič do neho nevkladá; dieťa je otcovo.

Toto poňatie nachádzame aj v evanjeliách: Marek hovorí: "*Pristúpila k Ježišovi, matke Zebedejových synov*".

Synovia Jakub a Ján boli len Zebedeovi, ona bola len matkou Zebedeových synov.

Druhá vec, ktorú musíme mať na pamäti, je, že v semitskom svete, keď sa hovorí syn určitého muža, a nie splodený z neho, hovorí sa podobný jemu, to bol význam otcovstva.

Syn bol svojím otcom rozpoznaný, keď sa mu nepodobal ani tak vonkajšími znakmi, ale hodnotami, ktoré si syn osvojil, koncepciou života, ktorú mu vstúpil jeho otec.

To všetko ľudské chcel otec vidieť odzrkadlené vo svojom synovi!

Božie rozhodnutie uchýliť sa k aktu stvorenia, aby Boží syn vyrástol v Máriinom lone, má presne tento význam.

Pán chcel dať znamenie, aby zdôraznil skutočnosť, že jeho syn, Ježiš z Nazareta, bude jeho dokonalým obrazom a keď ho uvidíme, uvidíme tvár nebeského Otca. Preto chcel dať aj toto znamenie, že Ježiš Nazaretský mal za otca toho, ktorému sa dokonale podobal, len toho z neba.

V tomto momente vstupuje na scénu pozemský otec Jozef, Máriin manžel.

Najskôr by som chcel vymazať obraz Jozefa, ktorý je smutný, pretože zistil Máriino tehotenstvo a trápia ho pochybnosti, že mu jeho nevesta bola neverná. V Matúšovom rozprávaní nie je absolútne nič, čo by tomu nasvedčovalo, ak si chceme robiť nejaké domnienky, najlogickejšie je myslieť si, že Jozef od začiatku vedel, že dieťa, ktoré Mária nosí, bolo počaté božskou stvoriteľskou silou, ale Jozef stále nevie, čo má urobiť so svojou nevestou a dieťaťom, ktoré v nej splodil Boh.

Chce pochopiť, aké je jeho postavenie, čo od neho Boh chce.

Evanjelium nám hovorí, že Jozef je spravodlivý muž. Čo znamená toto prídavné meno?

V Biblii "spravodlivý" znamená človeka, ktorý je v súlade so svojou vierou, je pozorovateľom Božieho zákona, Tóra je pre neho referenčným bodom každej voľby, tak ako pre každého zbožného Izraelitu.

Jozef vie, že podľa Tóry má verejne vyhlásiť, že jeho syn nie je jeho, a v texte sa píše, že *"nechcel ju verejne obviniť a myslel na to, že ju tajne zavrhne"*.

Ťažko pochopiť, ako je možné tajne odmietať, keď o tom všetci vedia; aby sme pochopili text, musíme si najprv opraviť preklad *"nechcel ho vystaviť na obdiv"* "degmatisei", čo v gréčtine znamená "vystaviť problém na obdiv všetkým".

Jozef nevie, čo má robiť, a tak sa rozhodol, že ju nezavrhne, toto sloveso nezodpovedá pôvodnému textu "apoluo" neznamená zavrhnúť, ale "nechať slobodnú"... čo sa teda Jozef rozhodol urobiť?

Zamyslel sa a hovorí: Nechcem robiť rozruch, ale nechávam svoju nevestu voľnú, lebo neviem, ako sa postaviť vedľa nej, neviem, čo odo mňa chce Boh. Jozef nechcel, aby sa okolo toho robil rozruch, jednoducho sa rozhodol nechať ju ísť na slobodu.

On ako muž nemusel uvádzať dôvody svojho rozhodnutia, mohlo sa stať, že si to rozmyslel, a tak ju nechal na pokoji, pretože nevidel iné východisko, ako potichu ustúpiť.

Jozef nevie, aké bude jeho postavenie, čo od neho Boh chce, a hovoriť o tom verejne by bolo nemožné, pretože by nikto nepochopil tajomstvo toho, čo sa stalo v Márii.

Ako v tejto situácii Boh zjavuje Jozefovi povolanie, ku ktorému bol povolaný? Počujeme:

Keď však uvažoval o týchto veciach, hľa, zjavilo sa mu v

sníval Pánov anjel a povedal mu: "Jozef, syn Dávidov, neboj sa vziať so sebou Máriu, svoju manželku. Lebo dieťa, ktoré sa v nej narodí, je z Ducha Svätého; porodí syna a dáš mu meno Ježiš, lebo on spasí svoj ľud od jeho hriechov."

Na predstavenie Božieho zjavenia Jozefovi používa evanjelista Matúš dva biblické obrazy: "Pánov anjel" a "sen".

"Anjel Pána"... zvyčajne zobrazujeme tieto postavy prichádzajúce z neba, s krídlami, samozrejme, bez topánok a sandálov, pretože lietajú, nikdy sa na obrazoch neobjavujú v obuvi. Sú to krásne, dojímavé a milé obrazy, ale "Pánov anjel" je v Starom a Novom zákone literárna forma, ktorá sa používa na vyjadrenie toho, že sám Pán zasiahol, aby oznámil svoju vôľu človeku, alebo aby zasiahol v prospech človeka.

V našom texte "Pánov anjel" neznamená nič viac.

Jozef uvažoval o rozhodnutiach, ktoré mal urobiť, premýšľal a určite prosil Boha o svetlo, pretože ako spravodlivý chcel plniť Pánovu vôľu, v istom momente jasne pochopil, čo od neho Boh chce!

"Anjel Pána" znamená, že si bol istý, že osvietenie, ktoré dostal, pochádza od Boha!

Teraz už vedel, čo má podľa Pánovej vôle robiť.

Ani sen, druhý obraz, nemožno chápať v pravom zmysle, evanjelista Matúš spomína Jozefove sny ešte dvakrát, keď mu Pánov anjel hovorí, aby išiel do Egypta, a potom, keď mu Pánov anjel hovorí, aby sa vrátil do izraelskej krajiny.

Sen je metafora, je to obraz, ktorým nám evanjelista chce povedať, že Jozef mal zjavenie z Božej vôle, a to nie v čase, keď prirodzene spal, ale keď bol už v bdelom stave. Dnes by sme povedali, že bol v modlitbe, to znamená, že sa snažil v Božom svetle prečítať chýlostivú chvíľu, ktorú prežíval vo svojom živote,

Jozef počul Pánov hlas vo svojom srdci, pretože bol spravodlivý, jeho srdce bolo čisté, citlivé na Pánov hlas!

Toto poslanstvo je pre nás dôležité, pretože podobne ako tento človek, ktorý chcel byť vždy v súlade s Pánovou vôľou, ktorý sa nerozhodoval vlastnou hlavou, ale chcel počúvať, čo mu hovorí Pán, aj my by sme sa mali vo svojom živote vždy pohybovať týmto spôsobom... vždy hľadať "čo chce odo mňa Boh?" A Pánov anjel, keď sa na neho obrátime, určite príde, aby k nám prehovoril.

Čo povedal Pánov anjel Jozefovi: *"Jozef, syn Dávidov, neboj sa vziať si Máriu za ženu."*

Jozef sa bál ako človek, ktorý čelí tajomstvu, ktoré ho premáha; bál sa zasahovať do Božieho plánu a nevedel, ako sa má pohnúť, čo má robiť.

Tam pochopil, že je povoláný byť Máriiným ženíchom, pochopil, že ako otec musí dať Máriinmu synovi meno a že ho musí nazvať Ježiš. V aramejčine je Yehoshu'a, aramejizácia hebrejského Joshua, čo znamená Jozue, to isté meno. Hovorí sa tiež, prečo bolo toto meno vybrané pre Máriinho syna, pretože v mene je koreň "iasha", čo znamená spása, zachrániť, Boh zachraňuje. V tom čase bolo veľa postáv, ktoré mali toto meno, Jozue alebo Yehoshu'a, pretože to bolo v čase, keď Izrael očakával, že Mesiáš bude ako Jozue, osloboditeľ svojho ľudu, čakali na oslobodenie od rímskych okupantov a historik Josephus Flavius vo svojich príbehoch zaznamenal nie menej ako 19 postáv, ktoré niesli toto meno, Jozue.

"Pán zachraňuje", o akom spasení sa hovorí?

V Izraeli sa určite neočakávala spása od hriechu, očakávala sa spása od Rimanov, namiesto toho evanjelista Matúš vysvetľuje tento text slovami: *"Ježiš je ten, ktorý zachraňuje od hriechu"*, o akú spásu ide?

Škoda, že "khattà" v hebrejčine znamená "minúť cieľ".

Aký je cieľ, cieľ, ku ktorému smerujeme počas celého života?

Chceme mať radosť, chceme byť šťastní, chceme naplno realizovať svoj ľudský život; hriech znamená, že sa nám to nepodarí.

Kedy sa nám nedarí?

Napríklad, keď je cieľom nášho života bezohľadné hromadenie peňazí, keď žijeme oddávajúc sa a zúfalo hľadajúc rozkoš a len rozkoš, keď sa oddávame zhýralosti, keď si myslíme, že sa cítime naplnení ako muži, keď môžeme dominovať, vnucovať sa iným... míňame sa s cieľom.

Táto chyba k nám prichádza preto, lebo počúvame svoje impulzy, svoje inštinkty, ktoré k nám v podstate prichádzajú z predľudského života, a nenecháme sa viesť Pánovým Duchom... míňame sa s cieľom.

Keď urobíme túto chybu, nie je to tak, že by nás Pán trestal za to, že sme neposlúchli jeho príkazy, on nám nedáva príkazy, on nám ukazuje cestu k radosti a šťastiu, ak ho nenasledujeme, on nás netrestá; trestá nás samotný hriech, pretože nás odludšťuje!

Ježiš prišiel na tento svet, aby nás zachránil pred odludštením, ku ktorému nás vedú naše rozhodnutia, ak nie sú v súlade s Božím slovom; zachraňuje nás teda pred našimi zlyhaniami, pred nesprávnou cestou, pred hlúpymi rozhodnutiami v honbe za iluzórnym šťastím, pred nesprávnym cieľom. Ježiš nás oslobodzuje od hriechu, nielen od následkov našich chýb, ale chce odstrániť v koreni túto zlú orientáciu, ktorá nás vedie k tomu, aby sme nerealizovali svoj život.

Teraz poznáme meno, ktorým chce byť Boh nazývaný, pretože Ježiš prišiel, aby nám zjavil tvár Otca v nebi, narodil sa z tvorivého činu Boha, ktorý chcel zdôrazniť práve toto: je synom Otca v nebi a Otec v nebi sa odráža v tomto mene, ktoré dal svojmu synovi: *"Ten, ktorý uložiť"*.

Jozef bol prvý, kto spoznal toto pravé Božie meno: *"Ten, ktorý"*

zachraňuje", Boh je spása, to je Božia identita.

Evanjelista Matúš mohol hovoriť len o naplnení Písma, počúvajte:

To všetko sa stalo preto, aby sa naplnilo to, čo Pán povedal prostredníctvom proroka: "Hľa, panna počne a porodí syna, ktorému dajú meno Emanuel", čo znamená "Boh s nami".

Keď sa Jozef prebudil zo spánku, urobil, ako mu prikázal Pánov anjel, a vzal so sebou svoju nevestu.

Záver rozprávania o zvestovaní Jozefovi je slávnostný, pretože udalosť je taká mimoriadna a nečakaná, že evanjelista cíti potrebu predstaviť naplnenie proroctva.

Matúš má k dispozícii významnú veštbu, ktorú vyslovil prorok Izaiáš v 8. storočí pred Kristom; prorok povedal:

"Hľa, panna počne a porodí syna." Čo tým

myslel?

Obrátil sa na jeruzalemského kráľa Achaza, ktorý bol vystrašený, pretože mesto obkľúčili nepriatelia a on sa obával, že jeho dynastia navždy skončí.

Prorok mu hovorí: *"Tvoja nevesta bude mať syna a bude sa volať Emanuel."*

Budeš ho volať Emanuel, čo znamená Boh s nami, chcel kráľovi povedať, aby sa nebál, že Boh prisľúbil, že bude vždy so svojím ľudom a bude chrániť jeho dynastiu... "Emanuel, Boh je s nami".

Vtedy sa totiž narodí tento syn a nepriatelia nebudú môcť dobyť mesto Jeruzalem. Prečo evanjelista Matúš cituje toto proroctvo týkajúce sa Márie?

Máriin syn bude pravý Emanuel, nie Achazov syn, ktorý sa bude volať Ezechiáš.

Jozef ho bude volať Ježiš, ale, ako hovorí evanjelista, *"všetky národy ho budú volať Emanuel"*, to znamená, že v Ježišovi spoznajú prítomnosť toho istého Boha medzi nami!

V Márii sa toto proroctvo naplno uskutočnilo, pretože Máriin syn nie je nikto iný ako Otcov Jednorodný, ktorý sa obliekol do nášho človečenstva, nie že by sa obliekol do svalov, stal sa úplne jedným z nás!

Zažil naše pocity, naše emócie, naše vášne, zažil naše radosti, náklonnosti, sklamanie, zažil zradu, náš smútok, zažil smrť! Tým, že sa stal jedným z nás, jednorodným Otcom, stal sa smrteľným!

Tu je naozaj "Boh s nami", žiadne iné náboženstvo nemá takýto obraz Boha, Boha, ktorý nás tak miloval, že je "Emanuel", "Boh s nami".

To je tajomstvo, o ktorom sme pozvaní uvažovať v tomto vianočnom čase.